

Kamu Görevlilerinin Görüşleri Doğrultusunda Gölhisar İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Nitel Analizi*

(Araştırma Makalesi)

A Qualitative Analysis of Gölhisar District's Rural Tourism Potential Based on Public Officials' Perspectives

Doi: 10.29023/alanyaakademik.1611489

Ahmet ALANLI¹, Murat ERTİLAV²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Meslek Yüksekokulu, ahmetalanli@mehmetakif.edu.tr,
Orcid No: 0000-0003-4888-8777

² Öğr. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Meslek Yüksekokulu, mertilav@mehmetakif.edu.tr,
Orcid No: 0000-0001-7359-3757

ÖZET

Anahtar Kelimeler:
Kırsal Turizm, Gölhisar İlçesi, SWOT Analiz

Makale geliş tarihi:
01.01.2025

Kabul tarihi:
07.07.2025

Kırsal turizm, tarıma dayalı ekonomilere ek gelir sağlarken doğal ve kültürel mirasın korunmasına ve kırsal altyapının gelişimine katkı sunan önemli bir kalkınma aracıdır. Bu araştırma, Gölhisar ilçesinin kırsal turizm potansiyelini değerlendirmeyi ve yerel kamu yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda SWOT analizi ile güçlü ve zayıf yönler, fırsat ve tehditleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, nitel analiz deseni tercih edilmiş ve veriler saha gözlemi, belge incelemesi ve görüşme yöntemleri ile toplanmış, içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Çalışma grubu, konuyla ilgili bilgi sahibi 28 kamu görevlisinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle detaylı bir şekilde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. SWOT analizine göre, Kibyra Antik Kenti, yaylalar, Gölhisar Gölü ve coğrafi işaretli ürünler ilçenin güçlü yönleri olarak öne çıkmıştır. Ancak, ilgisizlik ve altyapı eksiklikleri zayıf yönler olarak belirlenmiştir. İlçenin konumu, kültürel zenginliği ve tarım-hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülmesi fırsat alanları olarak görülmektedir. Ancak, plansız ve çarpık yapılaşma, çevresel etkiler ve iklim değişikliği önemli tehditler arasında yer almaktadır. Çalışma, kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır.

ABSTRACT

Keywords:
Rural Tourism, Gölhisar District, SWOT Analysis

Rural tourism is an important tool for development, providing additional income to agriculture-based economies while contributing to the preservation of natural and cultural heritage and the improvement of rural infrastructure. This study aims to evaluate the rural tourism potential of Gölhisar district and through the perspectives of local public administrators, identify its strengths, weaknesses, opportunities, and threats using SWOT analysis. A qualitative research design was adopted, and data were collected through field observations, document analysis, and interviews. The study group consists of 28 public officials with knowledge on the subject. The collected data were analyzed in detail using content analysis. According to the SWOT results, Kibyra Ancient City, highlands, Gölhisar Lake, and geographically indicated products are among the strengths of the district. In contrast, lack of interest and infrastructure deficiencies are considered weaknesses. The district's location, cultural richness, and ongoing agricultural-livestock activities are seen as opportunities. However, unplanned construction, environmental effects and climate change are highlighted as significant threats. The study presents recommendations for improving rural tourism in the district.

* Bu makale için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 08.07.2024 tarihli ve 392 nolu kararınca etik kurul onayı alınmıştır.

1. GİRİŞ

Göhlhisar ilçesi, önemli turizm merkezlerinden Antalya'ya 136 km, Fethiye'ye 111 km ve Denizli'ye 107 km mesafede yer almaktadır. Ayrıca, ilçenin çevresindeki diğer turistik destinasyonlara oranla daha bâkir ve daha iyi korunmuş tarihsel, kültürel ve doğal birçok değeri ile kırsal turizmin geliştirilebileceği alanlar içerisinde bir adım öne çıkacağı düşünülmektedir. Deniz-kum-güneş üçlüsü olarak nitelenen kitle turizmi 1980'li yıllarda alternatif turizm çeşitlerine doğru bir eğilim göstermiştir. Kitle turizminin neden olduğu çevre kirliliği, aşırı yoğunluk, gürültü, sosyo-kültürel değerlerin aşınması gibi sorunlar ile kişilerin gelir düzeylerinde yaşanan artışlar ve eğitim seviyelerinin yükselmesi gibi faktörler alternatif turizm arayışlarını hızlandırmıştır. Kırsal turizm, bu arayışların sonucunda ortaya çıkan alternatif turizm türlerinden biri olarak alan yazında yerini almıştır.

Turizm sektörü, ekonomik, sosyal ve çevresel etkileriyle dikkat çekmekte olup, cari açığın azaltılması ve istihdam alanlarının yaratılması gibi katkıları sayesinde ekonomik kalkınmada kilit bir rol üstlenmektedir. Turizm türlerinden biri olan ve kırsal bölgelerde yaşayanlar için tarım dışındaki faaliyetlerden gelir elde etme imkânı sunan kırsal turizm, şehir hayatının getirdiği stresten uzaklaşmak isteyen ziyaretçilere benzersiz bir deneyim sağlamaktadır. Aynı zamanda, kırsaldan kente göçü azaltarak iş fırsatları yaratan bu turizm modeli, kırsal alanlarda yaşayanlara ek gelir kaynakları sunmaktadır. Doğayı ön planda tutarak sürdürülebilirlik yaklaşımıyla öne çıkan kırsal turizm, çevresel açıdan da önemli bir işlev görmektedir.

Göhlhisar'ın da içinde bulunduğu göller bölgesi, 2023 Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı'nda kırsal turizmin bir alt türü olan ekoturizm gelişim alanı olarak tanımlanmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007). Mevcut durumda, Göhlhisar ilçesinin ekonomisi ağırlıklı olarak tarımsal ürünlere dayalı gelirlerden oluşmakta olup turizm gelirlerinden yeterince faydalanmadığı görülmektedir. İlçe merkezine yürüme mesafesinde olan antik kent Kibyra ortaya çıkan arkeolojik varlıkları ile başlı başına turistik ürün olarak öne çıkmaktadır. Ancak tesis altyapısının yetersiz ve turizm ile ilgili bilinçlenmenin düşük olması kırsal turizmin ilçenin kırsal kalkınmasına olan katkısının düşük seviyede kalmasına neden olmuştur (Yılmaz, 2009). Kibyra Antik Kenti ve diğer doğal-kültürel varlıklarıyla öne çıkan ilçenin kırsal turizm potansiyelini değerlendirmek için kamu kurum yöneticilerinin yaklaşımlarını analiz etmek ve SWOT çalışması yapmak, politika ve planlama süreçlerine katkı sağlayabilir.

Hükümetlerin, toplumun ihtiyaç ve isteklerine yönelik harekete geçmeleri ya da tarafsız kalmaları olarak tanımlanan kamu politikaları (Dye, 2013), kamu hizmetleri, eylemleri ve kararları aracılığıyla somutlaşmaktadır. Bir sorunun, ihtiyacın ya da isteğin kamusal politika haline gelmesi için, politika yapıcılarının gündemine alınması ya da alınması sağlanması gerekmektedir. Kamu politikası sürecinin önemli aktörlerinden olan kamu personelinin rolü ile ilgili tartışmalar yapılmaktadır. Klasik kamu yönetim düşüncesinin hâkim olduğu dönemlerde siyaset ile kamu yönetiminin birbirinden bağımsız olması gerektiği, kamu personelinin sorumluluğunun politika tasarımıyla daha çok politika uygulaması ile sınırlı olması gerektiği savunulmuştur. Yeni kamu yönetimi yaklaşımı birlikte kamu personelinin kamu politikası yapım süreçlerinden daha aktif olması gerektiği, siyaset ile kamu yönetiminin birbirinden ayrı düşünülemeyeceği ileri sürülmüştür (Gültekin, 2012). Benzer şekilde, siyaset ile kamu yönetiminin birbirini beslediğini ve etkilediğini, birinin diğeri üstünlüğünden söz etmek yerine etkileşimli bir yapının varlığından söz etmenin daha doğru olacağı belirtilmiştir (Krause, 1996). Bu durum, kamu görevlilerinin siyasa yapım aşamasında dikkate alınması gerektiği vurgusunu öne çıkarmaktadır.

Türkiye'de 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte yasa düzeyinde yapılacak kamu politikalarında Cumhurbaşkanının ve bakanlıkların yetkisi artmıştır, Cumhurbaşkanının desteğini almayan politika tasarımların kanun ya da başka bir mevzuat türüne dönüşmesi nerede ise imkânsızdır (Duru, 2022). Bunun yanında 2022 yılında yayınlanan Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik içeriğinde belirtildiği üzere bakanlıklar nezdine kamu personelinin kamu politika yapım sürecinde oldukça teknik ve uzmanlık gerektiren sorumluluğu bulunmaktadır. Ayrıca sokak düzeyinde, taşra teşkilatlarında görev yapan kamu personelinin uygulama aşamasında karşılaştıkları aksaklıklar ya da yeni isteklerle ilgili üst yöneticilere geribildirimde bulunmak suretiyle politika taslaklarını etkilediklerini söylemek mümkündür (Duru, 2022). Kırsal turizm konusunda tasarlanacak politikaların gündeme gelmesinde ve formülasyonunda siyasi aktörler daha ağırlıklı bir rol alırken uygulama aşamasında kamu personelinin önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır. Kamu görevlilerinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlar ya da geliştirecekleri önerilerle, kırsal turizm politikasını yön verme potansiyellerinin olduğunu söylemek mümkündür.

UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Kibyra Antik Kenti, sulak alan ilan edilen Göhlhisar Gölü, coğrafi işaretli Göhlhisar yaprak kavurması ve ibecik bezi gibi kültürel ve doğal değerleriyle öne çıkan Göhlhisar ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya çıkarmak bu çalışmanın temel hedefidir. Ayrıca, bu çalışma, kırsal kalkınmaya katkı sağlamak, toplumsal bilinç oluşturmak, doğal ve kültürel değerlerin korunmasını desteklemek yönünde geliştirilecek politikalara, stratejiler ve programlara yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

1.1. Kırsal Turizm Kavramı

Ekonomik kalkınmanın lokomotifi olarak değerlendirilen turizm sektörü, dünya üzerindeki toplam üretilen gayrisafi milli hasılaya %10'luk katkı sunmaktadır (World Travel Tourism Council-Dünya Turizm ve Ticaret Konseyi-WTTC, 2022). Birden fazla sektörler ile etkileşimde olan, hizmet sektörü olması nedeniyle istihdam açısından yoğunluk oluşturan, döviz gelirleri ile cari açığın finansmanına önemli destek sağlayan ülkelerin vazgeçilmez sektörleri arasında yer almaktadır (Çımat ve Bahar, 2003). Türkiye, bulunduğu coğrafi konumu, iklimi, denizleri, tarihi, kültürel ve doğal çekicilikleri ile önemli bir turizm destinasyonları arasında yer almaktadır. 2022 yılı verilerine göre Türkiye 50 milyon turist sayısı ile Fransa, İspanya ve İtalya'dan sonra dördüncü sıraya yükselmiştir (World Tourism Organisation-Dünya Turizm Organizasyonu-WTO, 2023).

Ekonomik büyümeye olumlu katkısı olan turizm sektörünün kırsal alanlarda alternatif bir gelir olanağı sunması nedeniyle kırsal kalkınma açısından da önemli bir rolü bulunmaktadır. Kırsal kalkınma, şehir ve kırsal arasındaki gelir dağılımını düzeltici, yoksulluğu azaltıcı, kırsal kesimde insanı ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve yerelin yaşam standardını yükseltici politikaların tasarlanması ve uygulanması olarak tanımlanabilir (Güven, 2017). Tarım sektörü ile birlikte kırsal yerleşim yerlerinde gelir getirecek sanayi ve turizm gibi farklı ekonomik ektörlerinde geliştirilmesi kırsal kalkınmanın amaçları arasında yer almaktadır (Yenigül, 2017). Bu bağlamda, kırsal alanlardan göçü azaltan, istihdam sağlayan ve gelir seviyesini yükselten kırsal turizmi kırsal kalkınmanın önemli bir bileşeni olarak değerlendirilebilir (Ekiztepe, 2012).

Kırsal turizm kavramı ile kırsal alan kavramı genelde birbirleri ile iç içe geçecek şekilde kullanılmaktadır. Kırsal alan kavramı üzerinde anlaşılmış bir tanımı bulunmamakta, ülkelerin kırsal alan ölçütleri bile birbirlerinden farklılık göstermektedir. Örneğin, Avusturya kırsal alanı 1000'den az nüfusa sahip, kilometrekare başına 400'ten az nüfus yoğunluğuna sahip yerler olarak belirlerken, İtalya, İsviçre, İspanya ve Portekiz 10.000 kişinin altında yerleşik nüfusa sahip bölgeleri kırsal alan olarak tanımlamaktadır (OECD, 1994; Robert ve Hall, 2001). Türkiye'de kırsal alan ile ilgili ölçüt ise nüfus yoğunluğuna göre belirlenmiş olup 20.000 kişinin altında olan yerleşim yerleri kırsal alan olarak kabul edilmiştir (Yardımcı, 2023).

Deniz kıyılarında, güneş, kum ve deniz ürünleri ağırlıklı olan kitle turizmi 1980'li yıllarda alternatif turizm çeşitlerine doğru bir eğilim göstermiştir (Perales, 2002: 110). Kitle turizminin ortaya çıkardığı çevre kirliliği, aşırı yoğunluk, gürültü, sosyo-kültürel değerlerin aşınması gibi sorunlar ile tüketicilerin gelir düzeylerinin iyileşmesi, eğitim seviyesinin yükselmesi gibi nedenlerle taleplerinin değişmesi alternatif turizm arayışlarını hızlandırmıştır (Triarchi ve Karamanis, 2017). Kırsal turizm, bu arayışların sonucunda ortaya çıkan alternatif turizm türlerinden biri olarak alan yazında yerini almıştır. Kırsal turizm genellikle yerleşim yerleri küçük, nüfus yoğunluğu düşük, tarıma ve ormancılığa dayalı ekonomileri ve geleneksel sosyal yapıya ait kırsal alanlarda gerçekleştirilmektedir (OECD, 1994). Kırsal alanlarda geçimini tarımla kazanan kişilere alternatif gelir olanağı sunan kırsal turizm büyük şehirlerinin gürültüsünü, stresli yaşamından bunalan turistlere farklı bir eğlence ve zaman geçirme imkânı sunmaktadır.

Dünyada, kırsal turizmin ekonomiye olan etkileri dikkatle incelenmiş, İtalya, Fransa, İspanya, Malezya, Japonya, Meksika, İngiltere, İskoçya, Kanada, Finlandiya, Çin, İran gibi çok sayıda ülkede konu hakkında araştırmalar yapılmıştır. Kırsal turizm uygulamaları, ülkelerin ve bölgelerin sahip oldukları kırsal turizm potansiyellerine ve kalkınma planlarına göre değişkenlik gösterse de temel amaç, kırsal alanlardaki arz kaynaklarından en rasyonel şekilde faydalanmaktır (Yozukmaz vd., 2019). Dünya ile paralel olarak Türkiye'de kırsal alanlarda turizmin geliştirilmesi ve doğal/kültürel değerlerin turizm amaçlı kullanılması için oluşturulan çok sayıda proje bulunmaktadır. Beypazarı Yaşayan Köy Projesi, Obasya Ekolojik Yaşam Merkezi/Manisa, Küre Dağları ve Zümrüt Köyü örneği, Gököy Yaşam Resort/Kastamonu, Gököz Natural Park, Kastamonu Azdavay'da Ekoturizmin Geliştirilmesi Projesi, kırsal turizmin konusunda geliştirilenlere örnek olarak gösterilebilir (Kuter ve Ünal, 2013).

Kırsal alanlarda yapılan turizmin adlandırılmasında agroturizm, ekoturizm, yeşil turizm, köy turizmi gibi farklı kavramların kullanıldığı görülmektedir (Demircioğlu, 1993; Robert ve Hall, 2001). Kırsal turizmi, kırsal alanda gerçekleştirilen turizm faaliyetleri olarak değerlendirdiğimizde adı geçen kavramları da kapsayan daha bütüncül bir yaklaşım olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmada daha kapsayıcı olduğu düşünüldüğünden kırsal turizm kavramı tercih edilmiştir. Kırsal turizm, tarıma ve hayvancılığa dayalı üretimin devam ettiği ve eskiden beri var olan yaşam biçimlerinin sürdürüldüğü kırsal mekânlarda turistlerin gezme, deneyimleme, macera, gözlem, eğlence ve rahatlama amaçlı yapılan faaliyetleri, yeni yaşam tarzlarının ve kültürel değerlerin keşfedilmeye yönelik etkinliklerini içeren olgu olarak tanımlanmaktadır. (OECD, 1994; Dünya Turizm Organizasyonu-World Tourism Organization-WTO, 2023). Soykan (2000) ise kırsal turizmi kırsal yerleşim birimlerinde düzenlenen aktivitelere dâhil olmak amacıyla gezme ve seyahat etme olarak ifade etmektedir. Bunun yanında kırsal yerleşim yerlerindeki yaşam biçimlerini tecrübe etme faaliyetlerinde ortamın şartlarına uygun olarak tavır almanın ve davranış geliştirmenin kırsal turizmin dikkat edilmesi gereken bir özelliği olarak vurgulanmaktadır (Aref ve Gill, 2009).

Genel bir bakış açısı ile kırsal yerleşim yerlerinde gerçekleştirilen tüm turizm amaçlı ziyaretleri ve aktiviteleri kırsal turizm başlığı altında değerlendirmek mümkündür (Soykan, 1999). Kırsal turizm faaliyetleri neticesinde kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın tarım ve hayvancılık haricinde ilave bir gelir kaynağına sahip olması bu tarz turizmin değerini ortaya koymaktadır. Kırsal turizm olgusunun ve turistlerin bu yönde tercih de bulunmalarının nedenlerinden bir kısmı şu şekilde sıralabilir; Kırsal yerleşim yerlerindeki güçlü aile bağları, tatillerde daha düşük masraflarla eğlenme ve zaman geçirme imkânı sunarken, kentlerin yoğun, kirli ve gürültülü ortamına kıyasla kırsal alanlar temizliği ve huzuru ile tercih edilmektedir. Eğitim seviyesinin artması, çalışma şartlarının iyileşmesi ve erişilebilirliğin kolaylaşması, sağlıklı yaşam bilincinin yükselmesi ve doğal çevrenin bu doğrultuda daha fazla talep görmesi önemli faktörler arasındadır. Doğal ve kültürel değerlere verilen önemin artışı, daha doğal üretim yöntemiyle üretilen sağlıklı gıdaların ve özgün ürünlerin talep edilmesi, çevresel farkındalık ile doğaya uyumlu kıyafet ve açık alan etkinliklerinin popülerleşmesi kırsal turizmi desteklemektedir. Ayrıca, sağlık alanındaki gelişmelerle yaşam süresinin uzaması ve yeni şeyler keşfetme, beceri edinme isteği de kırsal alanlara yönelimi artırmaktadır. (Demircioğlu, 1993; OECD, 1994).

Kırsal yerleşim yerlerinde doğal ve kültürel değerlerin turizme kazandırılması ve yerel halkın gelir elde edebilmesi için kırsal turizm amaçlı gelen turistler tarafından tercih edilebilir olması gerekmektedir. Kırsal turizmin kırsal yerleşimlerde oluşabilmesi ve sürdürülebilir olması için bir takım özelliklere sahip olmasına bağlıdır. Kırsal turizm için gerekli olan nitelikleri şu şekilde sıralamak mümkündür. Kırsal alanların ulaşılabilirliği, altyapısının yeterli olması ve bölgenin güvenli bir ortam sunması, kırsal turizm için önemli avantajlardır. Turistlere hizmet verebilecek konaklama, beslenme ve etkinlik düzenleme gibi faaliyetleri yürütecek yeterli sayıda turizm işletmesinin bulunması, bölgenin turizm potansiyelini artırmaktadır. Ayrıca, turizm açısından çekici miras varlıklarının, yöresel mimari dokunun ve alanın özgün yapısının korunmuş olması kırsal yerleşimlerin cazibesini artıran unsurlardır. Doğa temelli sporlar ve etkinlikler için tesis altyapısının yeterli olması, bilgilendirme faaliyetlerinin yapılması ve tematik rotaların oluşturulması, kırsal alanların turistler için daha çekici hale gelmesine katkı sağlar. Bunun yanı sıra, kırsal yaşamın geleneksel el sanatları, yöresel yemekler ve etkinlikleri gibi kültürel öğeleri yaşatmaya devam etmesi, bölgenin özgün kimliğini korumasını desteklemektedir (Soykan, 1999; Roberts ve Hall, 2001; Kuter ve Ünal, 2013).

İklim, coğrafya, yeryüzü şekilleri, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel şartlar kırsal yerleşim yerlerinde turistleri cezbedecek doğa ve kültürel temelli tüm aktivitelerin türünde belirleyici olmaktadır. Kırsal turizm kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler, bölgenin doğal ve kültürel değerlerini tanıtmının yanı sıra ziyaretçilere özgün deneyimler sunmaktadır. Tarımsal ve hayvansal üretim süreçlerine katılım veya izleme, geleneksel el işlerinin (dokumacılık, sepetçilik, bakırcılık vb.) üretim süreçlerini deneyimleme, tarihi ve kültürel alanların keşfi ile anıtsal yapılar ve milli parkların gezilmesi bu etkinliklerin başlıca örneklerindendir. Ayrıca, bisiklet, atlı veya yürüyüş parkurları gibi kırsal turlar, sportif faaliyetler (güreş, off-road, binicilik vb.), kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı ve flora-fauna incelemeleri gibi kişisel ilgi alanlarına yönelik etkinlikler de yer almaktadır. Yöresel halk oyunları, geleneksel düğünler, gastronomi eğitimleri ve bilimsel inceleme gezileri de kırsal turizmi zenginleştiren diğer unsurlar arasındadır (OECD, 1994; Soykan, 1999; Ongun vd., 2015).

Kırsal turizm çok sektörü ve aktörü içinde barındıran, çok sayıda etkinliklerden oluşan bir turizm türüdür. Kırsal turizm faaliyetlerinin kırsal yerleşim alanlarına ve yerel halka yönelik etkileri kaçınılmazdır. Kırsal turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri şu şekilde özetlenebilir. İktisadi açıdan, kırsal turizm yerel halk için gelir sağlar, göçü azaltır, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmalarına imkân verir ve kırsal kalkınmayı destekler. Ancak, gayrimenkul değerlerinin artması ve konut arzındaki sıkıntılar olumsuz sonuçlar yaratabilir. Sosyo-kültürel olarak, kırsal turizm kentlilere doğa kaçıışı sunarak, kentli ve kırsal halk arasında etkileşim sağlar. Bu, kırsal halkın yaşam koşullarını iyileştirirken, kültürel etkileşimi artırır. Ancak, suç oranları, aile içi iletişim sorunları ve geleneksel değerlerin kaybolması gibi olumsuz etkiler de görülebilir. Çevresel açıdan, kırsal turizm doğal değerlerin korunmasına, altyapı iyileştirmelerine katkı sağlar, fakat aşırı nüfus artışı ve yapılaşma çevre tahribatına yol açabilir (OECD, 1994; Soykan, 2003; WTO, 2004; Akça vd., 2012; Çeken vd., 2012; Kuter ve Ünal, 2013; Çuhadar ve Ünal, 2017).

Kırsal turizm, kırsal yerleşimlere ekonomik olarak gelir sağlarken koruma ve kullanma dengesini bozması nedeniyle çevre üzerinde olumsuz bir baskı yaratacağı söylenebilir. Kırsal turizm, Dünya ve Türkiye’de alternatif bir turizm türü olarak uygulanmaktadır. Küresel rekabet ortamında turizm sektöründen daha fazla pay alabilmesi için Türkiye’nin kırsal turizme yönelik stratejiler, planlamalar yapması ve programları uygulamaya almasının bu anlamda olumlu katkı sunacağı söylenebilir. Gölhisar ilçesinin önemli turizm destinasyonları olan Antalya, Muğla ve Denizli güzergâhında yer alması önemli bir fırsat sunmaktadır.

2. YÖNTEM

Gölhisar ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılmak üzere veriler belge incelemesi, görüşme yöntemi ve saha gözlemi gerçekleştirilmiştir. Saha gözlem ve belge incelemesi neticesinde elde verilerin analizi sonucunda

Göhlhisar ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin mevcut durumu tablolar halinde bulgular kısmına sunulmuştur. Belge incelemesi, Göhlhisar ilçesi ile turizm alanı ile ilgili kamu kurumları tarafından yayınlanmış raporlar, bölge planları, politika belgeleri, makaleler ve online kaynaklardan faydalanılarak yapılmıştır. Ayrıca, yarı yapılandırılmış sorular çerçevesinde gerçekleştirilen görüşme neticesinde elde edilen veriler doğrultusunda SWOT analizi gerçekleştirilerek, Göhlhisar ilçesinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ortaya konularak, kırsal turizm potansiyeli değerlendirilmiştir.

Nitel yöntem ile yapılan çalışmalarda, araştırma sonuçlarının evrene yayılması yerine, araştırmanın konusu olan bireyleri veya durumları daha derinlemesine incelemeyi amaçladığından, örneklem yöntemlerinden amaçlı örnekleme tercih edilmektedir (Creswell, 2013). Ölçüt örneklemede, belirlenen ölçütlere uyan tüm olasılıklar üzerinde çalışılır. Bu ölçütler, araştırmacının kendisi tarafından oluşturulmuş ya da daha önce hazırlanmış bir liste olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çerçevede, araştırmaya toplam 28 kamu personeli katılmıştır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, 18'si lisans mezunu, 7'si yüksek lisans mezunu, 2'si doktora mezunu ve 1'i ilköğretim mezunudur. Katılımcıların 17'si uzun yıllardır Göhlhisar ilçesinde ikamet etmektedir. Görev yaptıkları kurumlara göre dağılım incelendiğinde, 18'i kaymakamlık ve belediye personeli, 6'sı akademisyen ve 4'ü bölgesel kalkınma ajansında görev yapan personelden oluşmaktadır. Katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, araştırmaya katılımı konusunda ise gönüllülük temel alınmıştır. Araştırma kapsamında verilerinin derlenmesi için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu, 08.07.2024 Tarihli, 392 sayılı karar ile etik kurulu izni alınmıştır.

Bu çalışmada, katılımcıların araştırma konusuna ilişkin algılarını ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlayan (Merriam, 2009) araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış "Göhlhisar İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli Görüşme Formu" uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesi için öncelikle alan yazın taraması yapılmıştır (Zhang vd., 2016; Karadeniz ve Güdük, 2020; Shang vd., 2020 ve Akbaş ve Koday, 2020). Bu çalışmalarda araştırmaların veri derleme yöntemleri incelenmiş ve bu çalışmada kullanılmak üzere görüşme formu geliştirilmiştir. Veri toplama aracının geçerliği için kırsal turizm konusunda uzman iki akademisyen görüşme formu gönderilmiştir. Uzman tavsiyeleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formunun daha anlaşılır ve doğru net ifadelerle oluşturulmasına gayret edilmiştir. Eklemler ve düzenlemeler sonucunda elde edilen görüşme formu çerçevesinde gönüllü katılımcılarla 05 Ekim 2024 ile 05 Kasım 2024 tarihleri arasında, görüşmeler araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Görüşme formunda yer alan sorular, katılımcıların kırsal turizm algılarını, Göhlhisar ilçesinin bu alandaki potansiyelini, güçlü ve zayıf yönlerini, geleceğe yönelik fırsat ve tehditleri değerlendirmelerine olanak tanıyacak biçimde yapılandırılmıştır. Bu kapsamda form, yedi ana sorudan oluşmaktadır:

1. Kırsal turizm sizce neyi ifade etmektedir?
2. Göhlhisar ilçesi, kırsal turizm potansiyeline sahip midir?
3. Göhlhisar ilçesinin kırsal turizm konusunda güçlü yönleri nelerdir?
4. Göhlhisar ilçesinin kırsal turizm konusunda zayıf yönleri nelerdir?
5. Göhlhisar ilçesinin kırsal turizmde gelecekteki fırsatları nelerdir?
6. Göhlhisar ilçesinin kırsal turizmde karşı karşıya kalabileceği tehditler nelerdir?
7. Göhlhisar ilçesinin kırsal turizm potansiyelini değerlendirebilmesi için hangi stratejiler ve eylem planları geliştirilmelidir?

Bu temel sorulara ek olarak, katılımcıların kırsal turizm bağlamında ilçede tanıtılmaya değer gördükleri yerel ürünlere, kültürel ve tarihi değerlere ilişkin algılarını derinleştirmek amacıyla alt başlık soruları oluşturulmuştur. Örneğin, Göhlhisar ilçesinin kırsal turizm konusunda güçlü yönleri nelerdir? Ana sorusuna alt soru olarak "Sizce, kırsal turizm bağlamında Göhlhisar'ın tanıtılmaya değer gördüğünüz ne tür yerel ürünleri, kültürel ve tarihi değerleri bulunmaktadır?" biçiminde bir destekleyici soru da yöneltilmiştir.

Bu çalışmada, nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizinden istifade edilmiştir. İçerik analizinin temel amacı, verilerden hareketle kod, tema ve ana başlıklar elde etmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Belge incelemesi neticesinde elde edilen veriler ilçenin kırsal turizm potansiyelini ortaya koyacak şekilde temalar altında tablolar halinde listelenmiştir. Bu temalar, "Tarihi ve Kültürel Değerler", "Doğal Değerler ve Etkinlikler" ve "Geleneksel El Sanatları ve Gastronomi Değerleri" ve şeklinde oluşturulmuştur.

Kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilen görüşme neticesinde elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak SWOT analizi uygulanmıştır. SWOT kelimesi, Güçlü Yönler (Strengths), Zayıf Yönler (Weaknesses), Fırsatlar (Opportunities) ve Tehditler (Threats) kelimelerinin baş harflerinden meydana getirilmiştir. SWOT analizi, bir organizasyonun iç ve dış çevresinde karşılaştığı zorluklar ve destekleyici faktörlerin sistematik bir şekilde incelenerek, organizasyonun güçlü ve zayıf yönlerinin yanı sıra fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesi süreci olarak

tanımlanabilir (Leigh, 2009). SWOT analizi yaklaşımının çok farklı disiplinlerde mevcut durum analizi ve çevrenin fırsat/tehditlerin tespitinde kullanıldığı belirtilmektedir (Benzaghta vd., 2021). Konumuz bağlamında ise alan yazında bir bölgenin turizm potansiyelinin ortaya konulmasında SWOT analizi yönteminin kullanıldığı görülmektedir (Akca, 2006; Zhang, 2012; Rahmani vd., 2013; Akbulak, 2016; Yeşiltaş vd., 2009; Ongun vd., 2016; Kızılaslan ve Ünal, 2014; Gerami ve Hosseini, 2021).

Nitel araştırmalar, özneliğin yüksek olması ve geçerlik ve güvenilirliğin düşük olması bakımından eleştirilmektedir (Arastman vd., 2018). Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardan farklı geçerlilik ve güvenilirlik farklı şekilde ele alınmaktadır. Nitel araştırmalarda, yaygın olarak Guba ve Lincoln (1982) tarafından nicel araştırmalardaki geçerlilik kavramı yerine inandırıcılık ve aktarılabilirlik kavramları tercih edilmektedir. İnandırıcılık, araştırma bulgularının gerçekte var olan durumu yansıtmaya düzeyini, aktarılabilirlik, bulguların diğer ortamlara hangi düzeyde uyarlanabildiğini ifade etmektedir (Merriam, 2009). Nitel araştırmalarda geçerliliği, yani inandırıcılık ve aktarılabilirlik düzeylerinin desteklenmesi için bir takım öneriler geliştirilmiştir. Nitel araştırmalarda, alıntılarının detaylı yapılması, standart formların hazırlanması, katılımcı teyidi, çeşitleme, uzman incelemesi, meslektaş değerlendirmesi, kodlayıcı uzmanlar arasındaki uyumluluk, önceki araştırma bulguları ile karşılaştırma gibi stratejiler çalışmanın inandırıcılık ve aktarılabilirlik seviyesini arttıran unsurlardandır (Brink, 1993; Arastman vd., 2018; Coleman, 2022).

Çalışmada uzman incelemesine iki farklı zamanda başvurulmuştur. İlk olarak görüşme formunda yer alan sorular iki uzmana sunulmuştur. Uzmanlar tarafından görüşler doğrultusunda görüşme formunun nihai hali belirlenmiştir. İkinci olarak ise görüşme neticesinde derlenen verilerle yapılan çözümlemeler, uzmanlara incelenmiş ve geri bildirimler çerçevesinde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın iç güvenilirliğini yükseltmenin diğer bir yolu ise katılımcı teyididir. Görüşme sürecinde katılımcılara görüşleri, araştırmacılar tarafından tekrar edilmiş ve teyit alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde saha gözlem, belge incelemesi ve görüşme formlarından elde edilen veriler neticesinde ulaşılan bulgular hakkında bilgi verilmektedir. Birinci kısımda, belge incelemesi ve saha gözlem verilerinden yola çıkılarak Gölhisar ilçesinin kırsal turizm potansiyeli ile ilgili doğal ve kültürel değerler ortaya konulmuştur. İkinci kısımda ise görüşme formları çerçevesinde SWOT analizi gerçekleştirilmiştir.

3.1. Gölhisar İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli Gösterimi

Burdur ilinin güneybatısında ve Akdeniz Bölgesinin batı ucunda yer alan Gölhisar ilçesi, coğrafi olarak bir geçiş noktasında yer almaktadır. İlçenin merkeze uzaklığı 107 km'dir. İlçe öne çıkan turizm destinasyonları olan Antalya (136 km), Fethiye/Muğla (111 km) ve Denizli (107 km)'nin kesiştiği önemli bir coğrafi konumda yer almaktadır. İlçenin yüzölçümü 576 kilometrekare, denizden yüksekliği 945 metredir. İlçenin güney, kuzey doğusunda ve doğusunda Burdur'un Altınyayla, Tefenni ve Çavdır ilçeleri, batısında Denizli ilinin Acıpayam ve Çameli ilçeleri, güney batısında ise Muğla ili Fethiye ilçesi bulunmaktadır. Gölhisar ilçesi Akdeniz iklim kuşağı içerisinde yer almasına rağmen, bulunduğu konum itibarıyla Akdeniz sahil kesimi kadar sıcak, kışın ise karasal iklim kadar soğuk almaz. Bitki örtüsünde karaçam, kızılçam, sedir, meşe gibi ağaçların yoğun olduğu Ormanlık alanlar ağırlıklı yer almaktadır. Gölhisar ilçe merkezinin da bulunduğu Gölhisar ovası nadir görülen düzlük alanlar olup güneye inildikçe dağlık bölgeler ağırlık teşkil etmektedir. Boncuk tepe (2.197metre), Eretepe (2.265 metre) ve Koçaş dağı (2.094 metre) önemli yükseltiler arasında bulunmaktadır (Gölhisar Belediyesi, 2024). Gölhisar ilçesi 2021 yılı sayımlarına göre 23.920 nüfusu ile Burdur ilinin en yoğun ikinci yerleşim bölgesidir (TÜİK, 2023). İlçeye bağlı 1 belde, 10 mahalle ve 12 köy bulunmaktadır.

Şekil 1. Araştırma Alanının Yerleşim Haritası

Göhlhisar ilçesinin ekonomisi temelde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır (Bilen, 2021). 1 adet 54 adet iş yerinden oluşan Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır (Burdur İl Gelişim Planı ve Gelişim Stratejileri, 2019). İlçede bir adet devlet hastanesi, beş adet aile sağlık merkezi bulunmaktadır. İlçede, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesinde üç adet yükseköğretim kurumu eğitim hizmeti vermektedir. İlçede 2 adet turizm işletme belgeli, 3 adet belediye belgeli konaklama tesisi vardır. Göhlhisar ilçesinde 1 adet seyahat acentesi bulunmaktadır. Göhlhisar ilçesinin en önemli ziyaret yerlerinden biri olan Kibyra antik kenti, Burdur ili genelinde en çok turist çeken destinasyonlardan biridir. Tablo 1’de, Kibyra antik kenti ile birlikte Burdur ilindeki önemli antik kentlerin ve müzelerin ziyaretçi sayıları verilmiştir.

Tablo 1. Burdur İli Genel ve Kibyra Antik Kenti Ziyaretçi Sayısı

Müze ve Ören Yerleri	2019	2023
Burdur Müzesi	34.644	7.749
Sagalassos Antik Kenti	80.472	42.285
Kibyra Antik Kenti	14.847	22.297
Kremna Antik Kenti	983	1.053
Doğa Tarihi Müzesi	7.323	3.392

Kaynak: *Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2021)*

3.1.1. Tarihi ve kültürel değerler

Göhlhisar ilçesi, tarih boyunca farklı medeniyetlerin yaşam sürdürdüğü günümüzde Teke Yöresi (Sarı ve Tepeli, 2012), antik zamanlarda Likya olarak adlandırılan bölgenin sınırları içerisinde kalmaktadır. Doğuda Dalaman Çayı, batıda Antalya Körfezi, kuzeyde Göhlhisar Gölü ve güneyde Akdeniz ile sınırlanan tüm Teke Yarımadası’nı kapsayan alan Likya bölgesi olarak adlandırılmıştır (Demirbaş, 1995; Şenkul, 2018). Likya bölgesi antik kaynaklarda, çetin ve ulaşılması zor dağ sıraları ile dış etkilerden soyutlanmış övgüye değer kahraman insanların yaşadığı, korunaklı bir yer olarak betimlenmektedir (Tüner, 2002). Göhlhisar’da Hititler, Frigler, Lidyalılar, Likyalılar, Balbaura, Boubon, Oionda, Helenistik, Romalılar, Hamitoğulları ve Osmanlı dönemi izlerine rastlanmaktadır (Göhlhisar Kaymakamlığı, 2004). İlçenin en önemli tarihi değeri, Kibyra antik kenti ve Boubon Antik Kenti’dir (Metin, 2014). Kibyra antik kentindeki kalıntıların önemli kısmının Romalılar dönemine ait olduğu belirtilmektedir (Özüdoğru, 2018). 12. Yüzyıldan itibaren Türk boylarının yerleşim alanı olan Göhlhisar ilçesi 1389 yılında Osmanlıların egemenliği altına girmiştir (Büke, 2020). Göhlhisar, idari olarak 1953’te ilçe yapılmıştır. Araştırma alanında yer alan önemli tarihi ve kültürel değerler Tablo 2’de listelenmiştir.

Tablo 2. Göhlhisar İlçesinin Tarihi ve Kültürel Değerleri

Tarihi ve Kültürel Değerin Adı	Niteliği
Kibyra Antik Kenti	UNESCO Dünya mirası Geçici Listesinde yer almaktadır.
Bouban Antik Kenti	Kibyra ile birlikte Tekropolis ittifakı içinde yer almıştır. Roma döneminde kalıntılar bulunmaktadır.
Yusufoğlu Erken Bizans Kilisesi	Erken Bizans dönemine ait kültürel miras
Muallim Mustafa Sırrı Özkan Kültür Evi	Geleneksel yöre mimarisinde yapılmış konak
Göhlhisar Gölü Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi, İbecik ve Pınaz kaya mezarları	Kaya mezarları,
Hacı Hasan Camii	Beylikler dönemine inşa edilmiş, 1880’lerde restore edilmiştir. Tescilli kültür varlıkları arasındadır
Yaman Dede Türbesi	13. ya da 14.yüzyıl dönemine tarihsellendirilen kümbet
Göhlhisar Cumbalı Evleri	Çeşme ve konak mahallerinden bulunan evler geleneksel mimari özelliklerini korumaktadır.

Kaynak: *Göhlhisar Kaymakamlığı (2004); Live History-Yaşayan Tarih Göhlhisar Kültür ve Turizm Envanteri, (2006); Bozcu, (2013); Dökü ve Baytak, (2017); Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2024); İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2021).*

Kibyra Antik Kenti: Göhlhisar ilçesinin batısında yer alan Akdağ tepelerinin eteklerinde yer alan antik kent merkeze yürüme mesafesinde yer almaktadır. Burdur iline 110 km uzaklığı olan Kibyra antik Likya yerleşimidir. Antik dönem yazarları Strabon ve Herodotos tarafından elde edilen verilere göre kentin tarihi MÖ VI. yüzyıl ve öncesinde bu bölgede yerleşen Kabalia ya da Kabalis halkına dayandırılmaktadır. Daha önce Pers egemenliğinde olan Kabalia’lar bölgesi, MÖ V. ya da IV. yüzyılda antik kent Milyas ya da Termessos’dan gelen Pisidya kökenli halklar tarafından işgal edilmiş ve Kibyra ismini almıştır (Özüdoğru, 2018). Antik kent, Helenistik dönemden başlayarak Roma döneminde de ekonomik ve askeri gücü ile öne çıkan bir merkez olmuştur. Helenistik dönemde, Kibyra ve Baouban, Balbaura (Altınyayla/Burdur) ve Oinoanda (Seydikemer/Muğla) ile birlikte Tetra Polis (Kabalis Tetrapolis) yani dört şehir birliğini kurmuşlar, şehirlerin idari merkezi ise Kibyra olarak kabul edilmiştir

(Ekinci vd., 2007; Metin, 2014). Kibyra adının anlamı kesin bir şekilde tanımlanmasa da kelimenin antik Anadolu halklarından Luvi'lere ait olduğu ihtimali üzerinde durulmaktadır (Kaya, 2011). Özudoğru (2014), Kibyra kelimesinin Hellen kökenli olmadığını ancak Hellen dilinde 'Kibyra' biçimini aldığını ileri sürmektedir.

19. yüzyılda İngiliz araştırmacılar T.A.B Spratt – E. Forbes Kibyra üzerinde incelemelerde bulunmuşlardır. Kentte ilk kazı çalışmaları, 1988 ve 1989 yıllarında Burdur Müzesi Müdürlüğünce, ilk bilimsel çalışmalar ise 2006 yılında, Burdur Müzesi Müdürü H. Ali Ekinci başkanlığında ve Prof. Dr. F. Işık ve Prof. Dr. H. İşkan'ın bilimsel danışmanlığında başlamıştır (Ekinci vd., 2007). Kibyra, tıpkı günümüz Gölhisar ilçesinin önemli bir kavşak noktasında yer alması gibi antik dönemde Likya, Frigya, Karya ve Pisidya bölgelerinin kesiştiği bir yerleşim içerisinde konumlanmıştır (Özudoğru, 2014). Kibyra, M.Ö. 4. yy.-M.S. 9. yüzyıllar arasında ekonomik anlamda tarım, hayvancılık ve demir işlemeciliği, dericilik, seramik üretimi gibi alanlarda öne çıkan bir şehir olmuştur. Kibyra antik kenti, 31.07.1986 tarihinde I. Derece Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmiş, 13.04.2016 tarihinde UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne kabul edilmiştir (BAKA, 2021). Kazı çalışmaları 2010 yılından itibaren Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şükrü Özudoğru başkanlığındaki ekip tarafından yürütülmektedir. Kibyra antik kenti, devasa büyüklükteki anıtsal kapı, tiyatro, 11 bin seyirci kapasiteli stadyum, Roma hamamı, tapınak planlı anıt mezar, agora, 3600 izleyici kapasiteli müzik evi (odeion) gibi gün yüzüne çıkarılmış farklı yapıları içermektedir. Gladyatörlerin ve hızlı koşan atların diyarı olarak bilinmektedir. Ayrıca, Anadolu'nun ayakta duran, en büyük ve özgün mozaik figürü MEDUSA Kibyra kenti içerisinde yer almaktadır (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024).

Bouban Antik kenti: Gölhisar ilçesinin İbecik köyü sınırlarında yer almaktadır. Antik kent hakkında bilgiler sınırlıdır. Kibyra ile birlikte Tetra Polis/Kabalis Tetrapolis ittifakını oluşturmuştur (Özudoğru, 2018). 1960'lı yıllarda kaçak yapılan kazılar, kalıntıları deforme etmiştir. Günümüzde tiyatro, agora ve Sebasteion-imparator kültü binaları ayaktaadır. Tiyatro ve tiyatronun güneyinde yer alan Sebasteion yapısı imparator kültünün Anadolu'da halen devam ettiğini göstermesi açısından çok önemlidir. Bouban antik kentinden kaçak kazılar nedeniyle çok sayıda değerli eser dünyanın farklı ülkelerine dağılmıştır. 1990 yılında Prof. Dr. Jale İnan'ın tespiti ile Sebasteion yapısında 14 adet bronz heykelin 13 adedinin yurtdışına kaçırıldığı belirlenmiştir (Safran ve Özdemir Çiçeklitaş, 2023). Kaçırılan eserlerle ilgili verilen mücadele sonunda Roma imparatoru özellikle gövdesi Amerika'ya, başı Danimarka'ya kaçırılan Marcus Aurelius Septimius Severus'un başsız heykeli 2023 yılında Türkiye'ye getirilmiş, heykelinin başının bulunduğu Danimarka'ya da iadesi için başvuru yapılmıştır (https://tr.euronews.com/, erişim tarihi: 27.11.2024)

Yusufça Erken Bizans Kilisesi: Yusufça Köyü Frenk Alanı Mevkiinde açığa çıkarılan bir kilise kalıntısıdır. Erken Bizans devrine aittir. Kilise kalıntısı Gölhisar-Denizli karayolu üzerinde, Yusufça kasabasının kuzeyinde ve kasabaya 3 km mesafededir. Bulunan kalıntılar MS. 5-6 yüzyıllar dönemine ait olduğu ileri sürülmektedir (Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024).

Gölhisar Gölü Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi: Gölhisar ilçesine 18 km uzaklıkta olan alan Gölhisar gölünün içerisindeki yarımada üzerinde bulunmaktadır. Bölge, demir çağı dönemine ait 150 civarında taş yığma Tümülüslerle ev sahipliği yapmaktadır (Dökü ve Baytak, 2017).

Şekil 2. Tarihi ve Kültürel Değerlere Örnekler

Kaynak: Fotoğraflar Ömer Doğan ve Yılmaz Tunç arşivinden alınmıştır.

Muallim Mustafa Sırrı Özkan Kültür Evi: Gölhisar'ın geleneksel mimarisinin izlerini taşıyan ev 1928 yılında Muallim ÖZKAN tarafından yaptırılmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında inşa edilen bu konak, aynı zamanda dönemin devlet büyüklerinin ağırlandığı köy konukevi olarak da hizmet vermiştir. Özkan ailesi tarafından uzun yıllar kullanılan konak kültür evine dönüştürülmüştür. Kültür evinde Özkan ailesinin altı nesil kullandığı eşya ve gereçler ile yöre halkından toplanan etnografik değere sahip eşyalar sergilenmektedir.

Yaman Dede Türbesi: Türbe, Gölhisar Gölü içerisindeki adaya yakın yamada köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Türbenin yapılış tarihi ile ilgili herhangi bir belge bulunmamakla birlikte yaman dedenin, yamada köyüne adını verdiği, Horasan'dan iki kardeşi ile birlikte gelen tarihi bir şahsiyet olduğuna inanılmaktadır (Bozcu, 2013).

3.1.2. Doğal değerler ve etkinlik türleri

Turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişebilmesi ve daha yüksek gelir elde edebilmesi için, kültürel değerlerin yanı sıra doğal değerlerin de turizme kazandırılması büyük bir önem taşımaktadır. Göller bölgesi alanı içinde yer alan Gölhisar ilçesi göller, dağlar ve yaylalar açısından zenginlik göstermektedir. Gölhisar ilçesinin doğal değerleri ve turizm ürünleri ile ilişkisi Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Gölhisar İlçesinin Doğal Değerleri ve Etkinlik Türleri

Etkinlik Türü	Doğal Değerin Adı
Dağ yürüyüşü	Koca Yayla, Armutlu Yaylası, Böğrüdelik Yaylası, Yusufça Yaylası, Gölhisar Gölü, Koçaş Dağı, Dalaman Çayı, Karanlıkdere Kanyonu
Yayla Turizmi, Festivaller	Böğrüdelik, Kocayayla, Armutlu, Yusufça, Kozpınar, (Yayla açılım törenleri, yaren şenlikleri, yayla şenlikleri vb.)
Karavan Turizmi	Yapraklı Barajı, Kocayayla (Horzum), Armutlu, Gölhisar Gölü
Foto Safari	Gölhisar Gölü, Yaylalar, Dalaman Çayı, Karanlıkdere Kanyonu
Olta Balıkçılığı	Yapraklı Barajı Gölü, Gölhisar Gölü, Karanlıkdere Kanyonu
Bisiklet Turizmi	Altınyayla-Gölhisar 45 km bisiklet rotası, Gölhisar Gölü, Yapraklı Barajı Gölü, Böğrüdelik ve Yusufça Yaylaları
Kuş Gözlemciliği	Gölhisar Gölü (Ulusal Sulak Alan), Karanlıkdere Kanyonu
Arkeo-Yürüyüş	Gölhisar Gölü, Dalaman çayı ve vadisi, Kibyra antik kenti, Gölhisar İbecik Altınyayla Arkeolojik Miras Rotası (Tozkoporan, 2024).
Flora Turizmi	Ormanlık alanlar, Anıt Ağaçlar (Evciler köyü Sediri, Gelin Ardıcı vb.), Yaylalar, Koçaş Dağı, Karanlıkdere Kanyonu ve vadisi, Dalaman çayı ve vadisi

Kaynak: Gölhisar Kaymakamlığı (2004); *Live History (Yaşayan Tarih) Gölhisar Kültür ve Turizm Envanteri*, (2006); Yılmaz, (2009); Bektaş, (2013); Gülle vd., (2019); Isparta Burdur Mekânsal Strateji Planı 2021-2023; Burdur İli 2023 Yılı Çevre Durum Raporu; TR61 Batı Akdeniz Bölgesi Bisiklet Turizmi ve Bisiklet Altyapısı Araştırma Raporu, (2022); Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024a), Gölhisar Belediyesi, 2024.

Gölhisar Gölü: Gölhisar ilçesine 18 km uzaklıkta olan Gölhisar gölü, çevresinde yer alan köylere atfen Yamada Gölü ve Uylupınar Gölü olarak da adlandırılmaktadır. Motorsuz kayıklar ile balık avcılığı yapılan gölde genellikle yayın balığı, sazan, kefal ve sudak gibi balıklar avlanmaktadır (Yılmaz, 2009:29). Tarihi Demir Çağ'a kadar giden Kabalis bölgesinin merkezi olan göl ve çevresi Hitit tabletlerinde "Arzava" ismiyle belirtilmiştir (Gülle vd., 2019). Gölhisar gölü, sahip olduğu canlılar nedeniyle önemli bir flora ve fauna zenginliği bulunmaktadır (Dal, 2019). En derin yeri 10 m olan gölde 37 farklı kuş çeşidine rastlanmıştır. Özellikle Elmabaş patka (*Aythya ferina*) hassas kategoride olan canlılardan biridir (Öztürk ve Tavuç, 2022: 478).

Dalaman Çayı: Gölhisar ilçesi sınırları içerisinde geçerek Fethiye'den Akdeniz'e dökülen Dalaman Çayı yaklaşık olarak 230 km uzunluğunda bir akarsudur. Gölhisar bölümünde suyu oldukça sık olduğu için rafting etkinlikleri daha çok Fethiye/Muğla tarafında bulunan parkurlar üzerinden yapılmaktadır. Gölhisar ilçesi için dalaman çayı ve vadisi, özellikle sedir ormanları ile birlikte foto safari ve trekking için önemli potansiyel taşımaktadır.

Yapraklı Barajı Gölü: Dalaman Çayı'nın bir kolu üzerinde kurulmuştur. Gölhisar Ovasının sulama ihtiyacını karşılar. Mesire yeri olarak kullanılan Göl, olta balıkçılığı, doğa yürüyüşleri ve karavan turizmi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır (Gülle vd., 2019).

Yaylalar: Geleneksel olarak yörük kültürünün önemli bir değeri olan yaylalar, doğayı seven, serin iklim koşullarında yaşamı tercih eden insanların yüksek rakımı ziyaretleri yayla turizmi olarak nitelendirilmektedir (Gülle vd., 2019). Gölhisar ilçesinde Böğrüdelik, Kocayayla, Armutlu, Yusufça önemli yaylalar arasında yer almaktadır. Böğrüdelik yaylası, antik yol ile Kibyra antik kent ile bağlantısı olmakta olup en çok insan yoğunluğunun olduğu yayla konumundadır.

Flora Turizmi: Doğayı, bitkileri, çiçekleri, ağaçları keşfetmeye ve bu canlıların sunduğu şifa imkanlarında faydalanma amacıyla yapılan faaliyetlere verilen isimdir (Erken vd., 2019). Flora turizmi, orman, ağaç, çiçek, botanik ve bahçe turizmi gibi kavramları kapsayan geniş bir kavramdır (Doğaner, 2019). Gölhisar ilçesinin, Koçuş dağları, yaylaları, gölleri ve geniş ormanlık alanı ile önemli bir flora turizm potansiyelini taşıdığı söylenebilir.

Karanlıkdere Kanyonu Tabiat Parkı: Burdur'un Altınyayla (819,71 ha) ve Muğla'nın Seydikemer (956,09 ha) ilçelerini kapsayan toplam 1775,8 hektarlık alan, 04 Mayıs 2018'de Tabiat Parkı ilan edilmiştir. (Burdur İli 2023 Yılı Çevre Durum Raporu, 2023). Karanlıkdere kanyonu coğrafi olarak Gölhisar ilçesinin sınırlarına çok yakın mesafede yer almaktadır. Özellikle karanlıkdere kanyonu ile Elmalıyurt (Pınaz) köyleri arasında sedir ağaçları doğaseverler için önemi bir ziyaret alanı olarak öne çıkmaktadır. Gölhisar ilçesi ile Altınyayla ilçesi arasında doğal değerler ile kültürel mirasın varlığı nedeniyle Gölhisar ilçesinden başlayıp Altınyayla karanlıkdere kanyonu seyir terasına kadar olan 65 km'lik yol karanlık dere kanyonu rotası olarak önerilmektedir (Tozkoparan, 2024)

Şekil 3. Gölhisar İlçesi Doğal Değerler

Kaynak: Fotoğraflar Cüneyt Oğuztüzün, Murat Monus ve Yılmaz Tunç arşivinden alınmıştır.

3.1.3. Geleneksel el sanatları ve gastronomi değerleri

Türkiye'nin turizm gelirlerini arttırabilmesi için turizm ürün çeşitliliğini geliştirmesi gerekmektedir. Tarihsel kültürel değerlerle birlikte yöreye özgün el sanatları ve gastronomi turistlerin ilgisini çeken bir turizm ürünüdür. Gölhisar ilçesinin tarihsel arkaplanda farklı sayıda medeniyete ev sahipliği yapmasının el sanatları ve gastronomisine olumlu yansıdığı söylenebilir.

Tablo 4. Gölhisar İlçesinin El Sanatları ve Gastronomi Değerleri

Tarihi ve Kültürel Değerin Adı	Niteliği
Gölhisar Yaprak Kavurması, Çörekotu Kahvesi	Yöresel yemek kültürü
Keşkek, Alacaş Keşkeği, Yepinti, Tirit (Dirit), Un helvası	Yöresel yemek kültürü
Yusufoa Dolması, Yağlı yumurta	Yöresel yemek kültürü
İbecik Bezi, Kara Çul, Kolan, İbecik Üçetek, Kilim	Yöresel el sanatları
Ağır Zeybek oyunu, Sipsi, Kabak Kemane, Cura	Oyunlar ve Yöresel Çalgılar
Cura Yapımcılığı, Aysap oyma ustalığı, Çan yapımı	Yöresel el sanatları

Kaynak: Gölhisar Kaymakamlığı (2004); *Live History (Yaşayan Tarih) Gölhisar Kültür ve Turizm Envanteri*, (2006); *Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*, (2011); *Kılınç vd.*, (2017); *Kılınç vd.*, (2017a); *BAKA*, (2021).

Gölhisar Yaprak Kavurması: Gölhisar ilçesinin coğrafi işaretli yöresel bir yemeğidir. Kavurmanın en önemli özelliği iç yağının eridikten sonra 7 saniye de sunuma hazır gale getirilmesidir (Kılınç vd., 2017).

Çörek otu kahvesi: Denizli, Burdur ve Isparta bölgesinde yerel olarak bilinen ve çok sevilen bir Türk kahvesi türüdür. Gölhisar ilçesinde bir işletme tarafından markalaştırılacak ticarileştirilmiş gastronomi turizmi anlamında önemli bir ürün haline gelmiştir (Kılınç vd., 2017a).

İbecik Bezi: Adını bulunduğu köy İbecikten alan bez, geleneksel olarak kadınlar tarafından elde dokunan bir yerel kumaş çeşididir. Coğrafi işareti bulunan bez, İbecik dastarı olarak da adlandırılmaktadır. İbecik bezinden, başörtüsü, masa örtüsü, şal ve perde gibi farklı ürünler üretilmektedir.

Şekil 4. Geleneksel el sanatları ve Gastronomi Örnekler

Kaynak: Fotoğraflar Ömer Doğan ve Yılmaz Tunç arşivinden alınmıştır.

3.2. Gölhisar İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli SWOT Analizi

SWOT matrisinde güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler belirlenmiştir. Bu modelin en olumlu yanı, fırsatları ve güçlü yönleri en iyi şekilde değerlendirebilmek için eksiklikleri ortadan kaldıracak ve tehditleri en aza indirecek stratejilerin geliştirilmesine odaklanmasıdır.

Tablo 5. Gölhisar İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli Güçlü ve Zayıf Yanlar

Üstünlükler	Zayıflıklar
Kibyra antik kentinin UNESCO Dünya mirası geçici listesinde yer alması	İlgisizlik ve farkındalık eksikliği
Yayla turizmi için elverişli alanlara sahip olması	Turizm ile ilgili yatırımcıların ve yatırımların azlığı
Turizm merkezlerine yakın olması	Tanıtım eksikliği
Gölhisar Gölü, Yaprıcak Barajı Gölü, Koçaş dağı gibi doğal değerlere sahip olması	Yeme-içme, konaklama, müze ve eğlence tesislerinin eksikliği
Bölgenin coğrafi konumu,	Mahallecilik kültürünün aşılammaması
Gölhisar Yaprak kavurması ve çörek otu kahvesi gibi gastronomi değerlerinin olması	
İbecik bezi, üç etek, cura ve sipsi gibi yerel kültürel değerlerin varlığı	

Üstünlükler: Kibyra Antik Kenti, bölgenin tarihî ve kültürel mirasını yansıtan önemli bir değer olup, turizm potansiyelini artıran başlıca unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar, “Kibyra antik kenti..”(K2, K3, K6, K8, K13, K25) önemli kültürel değer, “Gelecekte Akdenizin Efesi olacak bir antik kent...”(K6), “Kibyra antik şehrinin kültür turizmi potansiyeli de kırsal turizmi destekleyecektir” (K19), “Kibyra antik kenti UNESCO miras listesine girmesi, Gölhisar ilçesinin turizmin gelişimi açısından büyük bir avantaj..”(K25) biçiminde beyanlatları ile antik kentin önemini vurgulamışlardır. Ayrıca yayla turizmi için elverişli alanların bulunması, bölgeyi turistler için cazip hale getiren başka bir güçlü yan olarak öne çıkmaktadır. Katılımcılar, “...yayla turizmine yönelik konaklama ve eğlence alanları” (K3), “Yaylaları görmeye...değer ” (K8) “Yayla turizmi olabilir” (K4), “Doğal olarak turizme yönelik değerler, örneğin yaylalarımız” (K6) ifadeleri ile yayların önemini altını çizmişlerdir. Gölhisar ilçesinin turizm merkezlerine olan yakınlığı, kolay erişim ve daha fazla ziyaretçi çekme açısından büyük bir avantaj sunmaktadır. Katılımcıların, “şehir merkezlerine yakınlığı, Antalya, Pamukkale, Fethiye gibi güçlü turizm noktalarının geçiş noktasında olması (K6), “Zengin tarihi, doğası ve büyük kıyı turizmi merkezlerine yakınlığı” (K16) ifadeleri bu durumu destekler niteliktedir. Doğal güzellikler, özellikle “Gölhisar Gölü, Kozpınar, Böğrüdelik Yaylası vb.” (K3, K5, K13, K18) gibi özgün alanlar bölgenin kimliğini ve turistik cazibesini arttıran önemli varlıklar arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra yerel gastronomi unsurları, Gölhisar yaprak kavurması ve çörek otu kahvesi gibi özgün lezzetlerle gastronomi turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Katılımcılar, “Gölhisar Kavurması, Çörekotu Kahvesi, İbecik Bezi, yöresel oyunlar vb.” (K3), “İbecik bezi ve Gölhisar kavurması Gölhisarın tescilli coğrafi işaretleridir” (K19), “Çörek otu kahvesi, ibecik bezi, kavurma” (K17), “Gölhisar kavurmasının sosyal medyada pazarlanabilir bir yönü var” (K16), “İbecik Bezi,

Üçetek, Kibyra Antik Kenti, Kültür Evi...” (K3) sözleri ile sözkonusu yöresel ürünlerin değerini ortaya koymuşlardır.

Zayıflıklar: Bölgenin en önemli zayıflıkları arasında ilgisizlik ve farkındalık eksikliği, yeterli tanıtımın yapılmaması yer almakta olup, bu durum turizm ve kalkınma potansiyelini olumsuz etkilecek potansiyeli taşımaktadır. Katılımcılardan biri, “...vurdumduymazlık ve elimizdeki değerlerin kıymetinin bilinmemesi” (K2) şeklinde ifade ettiği bu durumu, yerel bilinç eksikliğiyle ilişkilendirmiştir. “Farkındalık zayıf, yetersiz tanıtım” (K19) ve “Kibyra yeteri kadar tanıtılmadı, bunlar iyi bir ekleme başarılabilir” (K8) gibi görüşler, tanıtım eksikliğinin yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir. Yatırımcı eksikliğide önemli zayıflıklar arasında sayılmıştır. “Kırsal turizmin potansiyelini görecektir yatırımcının olmaması” (K4, K12) ve “özel müteşebbislerin yatırım eksikliği” (K16) gibi katılımcıların ifadeleri ile durumun altı çizilmiştir. Ayrıca, “girişimci davranmıyoruz, hep karşıdan bekliyor ve el ele veremiyoruz” (K5) ifadesi ile de yerel aktörlerin yatırım yapmama konusuna başka bir bakış açısı ile yaklaşım sağlanmıştır. Altyapı yetersizlikleri ise özellikle yeme-içme, konaklama ve eğlence tesislerinin eksikliği başka bir zayıflık olarak vurgulanmıştır. Altyapı alanında “yeterli konaklama imkânının olmaması” (K20) ve “destinasyonda dinlenme, eğlence ve ihtiyaç alanlarının ve yapılarının eksikliği, nitelikli konaklama tesisi yetersizliği” (K19) gibi ifadeler, dinlenme ve konaklama tesislerinin yetersizliğine işaret etmektedir. Son olarak, mahallecilik kültürü ile ilgili “mahallecilik aşılmalıdır bir türlü” (K8) görüşü, sosyal birlikteliğin zayıflığına işaret etmektedir.

Tablo 6. Gölhisar İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli Fırsatlar ve Tehditler

Fırsatlar	Tehditler
Geleneklerin ve yerel değerlerin korunması	Plansız ve kontrolsüz yapılaşma,
Keşfedilmemiş kültürel ve doğal değerlerin varlığı	Altyapı yetersizlikleri
İbecik bezi ve Gölhisar kavurmasının coğrafi işaret alması,	Kültürel ve doğal değerlere sahip çıkılmaması
Yöresel müzik (sipsi, kabak kemani) ve Yörük kültürünün canlılığının sürdürülmesi	İklim değişikliği
Antik Kentlerde kazı çalışmalarının devam etmesi	Kontrolsüz madencilik faaliyetleri
Şenlikler ve festivallerin düzenlenmesi	Gölhisar Gölü’nün yok olma tehlikesi
Tarım ve hayvancılığın devam etmesi	Seracılık faaliyetlerinin doğal peyzajın bozulmasının bozulmasına neden olması
Zengin orman kaynaklarının bulunması	
Turizm merkezine yakın olması	
Sakin şehir (Cittaslow) potansiyeli taşıması	
Tarih ve kültür turizminin yükselişte olması	
BAKA ve TKDK’nın turizm sektörüne yönelik teşvikleri	

Fırsatlar: Bölgede keşfedilmemiş kültürel ve doğal değerlerin varlığı, turizm potansiyelini artırma noktasında önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar “Gelecekte Akdenizin Efesi olacak bir antik kent, Toroslar içinde yaylaları kırsal turizm açısından fırsattır” (K6), “Doğası, kültürel ürünleri, tarihi ve avantajlı konumu...” (K19), “Yerel olarak çok sayıda doğal alana sahip olması” (K11) gibi ifadelerle bölgenin doğal ve kültür turizmi açısından taşıdığı değeri vurgulamıştır. Ayrıca, Antik kentlerde kazıların devam etmesi önemli fırsat olarak vurgulanmaktadır. Katılımcılar, “Antik Kent geliştirilebilir biraz daha kazılar arttığı zaman daha farklı eserler ortaya çıkacaktır” (K13), “Kibyra Antik Kentinin daha fazla gün yüzüne çıkarılması” (K3), “Antik kentteki çalışmaların ilerlemesiyle birlikte gerçekleştirilebilecek etkinlikler büyük fırsat oluşturmaktadır” (K12) tarzındaki beyanları ile bu durumu öne çıkarmışlardır. İbecik bezi ve Gölhisar kavurması gibi ürünlerin coğrafi işaret alması, yerel ürünlerin marka değerini yükselterek bölgeye ekonomik katkı sağlayacağı hususu katılımcılar tarafından değinilen diğer fırsat unsurudur (K19). Yörük kültürü ve yöresel müzik unsurları, folklor, şenlikler ve festivaller Gölhisar kırsal turizmine entegre edilmesi gereken değerler olarak zikredilmektedir. Katılımcılar, “Gölhisar Yayla Şenlikleri ve Kibyra Antik Kent Festivalleri” (K6), “Tarım Kültür ve Sanat Festivali”, “Yaylalarda yapılan etkinlikler...” (K11), “Giyim, şive, bölgesel müzik şarkı türkü vb.eskide toplu halde yapılan etkinlikler” (K4), “Folklorik giysiler,el tezgahlarında dokunan bezler, ağaç oymacılığı,kilim vb” (K9), “Yöredeki türküler, yöresel yemekler, halk anlatıları, ananeler, düğün ve asker uğurlama törenleri, kıyafetler” (K16), “...Yünüm Böğet Şenliği, Yöresel yemekler, sipsi, folklor vb.” (K18), “Yörük kültürüne ait geleneksel giysi, dokuma, çalgı, gıda ürünleri ile evlilik, ölüm, göç vb. tören ve ritüeller; sivil mimariyi yansıtan konutlar, ibadethaneler vs.” (K19) şeklindeki beyanları ile yörük kültürünün, yöresel unsurların öneme vurgu yaptıkları görülmektedir. Bölgenin diğer bir önemli fırsat olarak değerlendirilen unsur ise coğrafi konumudur. “...Antalya, Pamukkale, Fethiye gibi güçlü turizm noktalarının geçiş noktasında olması” (K6), “Turizm merkezlerine mesafesi nedeniyle tanıtım yapılması halinde büyük fırsatlar doğacaktır” (K3), “Bölgedeki kıyı turizmi için gelen turistlerin bir kısmı ilçeye gelebilir” (K16) gibi ifadeler, bölgenin konumsal avantajına işaret etmektedir. Son olarak, “kırsal turizme ilgi giderek

artıyor” (K20) ve *“büyükşehirlerden uzaklaşmayı düşünen çok büyük bir kitle var”* (K5) gibi görüşler, Gölhisar’ın doğa, kültür ve sakin yaşam arayanlar için yeni bir cazibe merkezi olabileceğini ortaya koymaktadır.

Tehditler: Plansız ve kontrolsüz yapılaşma, bölgenin estetik değerlerini ve çevresel sürdürülebilirliğini tehdit eden en önemli unsurlardan biridir. Katılımcılar, *“yapılaşma ve çevre kirliliği”* (K4), *“turizme açılan her yer çıkar uğruna heba oluyor”* (K5), *“Koruma kullanma dengesinin doğal kaynak ve sivil mimari unsurları için gözetilmemesi, yöresel ürünlerin tescillenerek korunmaması”* (K19) ifadeleriyle kontrolsüz gelişmenin doğal ve kültürel değerleri riske attığını vurgulamaktadır. Altyapı yetersizlikleri, bölgenin turizm ve ekonomik faaliyetler açısından potansiyelini sınırlandırmaktadır. *“İlçe altyapısının yetersiz kalması”* (K6), *“ulaşım ve taşıma sorunları”* (K22), *“Altyapı ve üst yapı eksikliklerinin giderilmesi”* (K18) gibi görüşler, bölgesel kalkınma önünde yapısal engeller bulunduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra kontrolsüz madencilik faaliyetleri, çevresel tahribata yol açarak doğal kaynakların tükenmesine neden olmaktadır. Katılımcılardan biri, *“Doğal alanların bilinçsizce kullanımından kaynaklanan çevre sorunları, kontrolsüz madencilik nedeniyle doğal çevrenin bozulması”* (K18) madencilik nedeniyle doğal çevrenin bozulduğunu vurgulamaktadır. İklim değişikliği, uzun vadede tarım ve turizm sektörlerini açısından önemli risk unsurudur. Katılımcılar *“Gölhisar Gölü’nün yok olma tehlikesi”* (K23, K25) ve *“iklim değişikliği..”* (K14) ifadeler ile tehdit hususun altını çizmişlerdir. Ayrıca, kültürel mirasın korunamaması da tehdit unsuru olarak sayılmıştır. *“Geleneksel giysiler ve İbecik bezinin yeni kuşaklara aktarılmasında”* (K9), *“...yöresel ürünlerin tescillenerek korunmaması”* (K19), *“Gölhisar ilçemizin değer ve kıymetinin bilinmemesi”* (K2) gibi görüşleri ile katılımcılar kültürel mirasın korunmaması konusuna dikkat çekmişlerdir. Son olarak bölgenin önemli tarımsal geçim kaynaklarından olan seracılık faaliyetlerinin bir tehdit unsuru olabileceği dile getirilen başka bir tehdit unsuru olarak değerlendirilmiştir. Katılımlardan biri, *“seracılık faaliyetleri aşırı su tüketimine yol açıyor, görsel kirlilik oluşturuyor, kırsal turizm açısından tehdit olabilir”* (K24) ifadesi ile bu durumu ortaya koymuştur.

3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kırsal turizm, kırsal bölgelerde yaşayan insanların ve ziyaretçilerin birbirleriyle ve doğal çevreyle etkileşim kurduğu bir turizm çeşididir. Bu turizm türü, yoğun tempoda çalışan ve monoton bir şehir yaşamı süren bireylere, farklı deneyimler sunarak kültürel birikimlerini zenginleştirme, yerel kültürü tanıma, doğal bir ortamda vakit geçirme ve sağlıklı beslenme fırsatları sunar. Bu olumlu özellikleri nedeniyle Türkiye’de ve tüm dünya da kırsal turizme önem verilmekte ve yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır (Soykan, 2003). Kırsal turizm olanaklarından yeterince faydalanabilmek için öncelikle bölge ile ilgili doğal ve kültürel değerlerin envaterinin çıkarılması ve geliştirilmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir (Akova, 2000). Bu çalışmada bu amaçla, Gölhisar ilçesinin doğal ve kültürel potansiyellerini ortaya konulurken, stratejilerin geliştirilmesi için mevcut durumun resmini çeken SWOT analizine başvurulmuştur.

Gölhisar ilçesi, Burdur ilinin ikinci büyük ilçesidir. Ülkemizin önemli turizm merkezi olan Antalya ve Denizli yol güzergâhında ve herbirine aşağı yukarı 100 km uzaklıkları bulunmaktadır. Son yıllarda Mars gezegeninin toprağına benzemesi nedeniyle önemli bir cazibe merkezi olan Salda ile aynı aks üzerindedir. Ayrıca, deniz turizmi, mağara turizmi ve yamaç paraşütü aktiviteleri için önemli merkez olan Fethiye/Muğla ile uzaklığı da ancak 100 km kadardır. Gölhisar ilçesinin turizm merkezlerine olan stratejik konumuna ilaveten özgün kültürel ve doğal değerleri bulunmaktadır. Kıbyra antik kenti, UNESCO Dünya Mirası Geçici listesinde, Gölhisar Gölü Sulak alan, Gölhisar yaprak kavurması ve ibecik bezi ise coğrafi işaret tescillidir. Gölhisar ilçesinin yaylaları, yöruk kültürü ve köy yaşamının sürdürülüyor olması diğer doğal ve kültürel çekicilikler arasında yer almaktadır. Tozkoparan (2024) Burdur ilinin yaylacılık kültürünü devam ettiren ve kültürel değerler bakımından zengin olan en çok yaylanın Gölhisar ilçesinde olduğunu belirtmekte ve Gölhisar ilçesi için manzaralı yüksek yaylalar rotasını önermektedir.

Gölhisar ilçesi kırsal turizm açısından doğal ve kültürel önemli değerlere sahip olmasına rağmen şüana kadar yeterli ilgiyi gördüğünü söylemek mümkün değildir. Yerel halkın ilgisizliği ve alt yapı eksikleri en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Benzer bulguya Akbulak (2016) tarafından yapılan çalışmada da rastlanmıştır. Diğer yandan kamu belgeleri incelendiğinde Gölhisar ilçesinin değerlerinin yeni yeni gündeme geldiği ancak Bisiklet rotası haricinde herhangi bir rota içerisinde dâhil edilmediği tespit edilmiştir. İlçenin doğal ve kültürel değerlerinin kırsal turizm açısından ürün olarak ortaya çıkması ve ilçe halkının gelirine yansıtılması için öncelikli olarak bu eksiklerin giderilmesine yönelik politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

SWOT analizi sonucunda ortaya konulan hususlarla ilgili geliştirilmesi gereken alanlar konusunda sunulan öneriler aşağıda sıralanmaktadır.

- Kırsal turizm potansiyelini taşıyan doğal ve kültürel değerlerin tanıtılması: Son yıllarda yapılan çalışmalarla (Gölhisar Kaymakamlığı, 2004; Erkan, 2021) doğal ve kültürel değerlerle ilgili bilgilerin derlendiği görülmektedir. Bu değerlerin tanıtılmasına yönelik faaliyetlere hız verilmelidir. Sosyal medya ve web sitesi kurulması, tanıtım etkinlikleri, kültürel etkinlikler, online turlar gibi.

- b) Doğal ve kültürel değerlerle ilgili rotaların oluşturulması: Burdur ili genelinde yapılan çalışmalarda Gölhisar ilçesinin rota çalışmaları içerisinde önemli bir yer teşkil etmediği tespit edilmiştir. Güncel olarak Tozkoparan (2024) tarafından yapılan çalışmada Gölhisar ilçesi ile ilgili üç kültür rotası önerilmiştir. Yapılacak çalışmalarda, Salda gölü, Pamukkale, Altınyayla ve Antalya'yı içeren bütüncül rota çalışmalarının tasarlanıp turizme kazandırılmasının Gölhisar ilçesine önemli değer katacağını söylemek mümkündür.
- c) Resmi ve özel kuruluşlar arasında işbirliğinin tesis edilmesi: Kırsal turizm açısından doğal değerlere sürdürülebilir çevre yaklaşımı ile bakılması, kültürel değerlerin korunması ve işlevlendirilmesi için halk tarafından sahiplenme, resmi kurumlardan tarafından desteklenme önemlidir. Gölhisar gölünün kuruma tehlikesi ile karşı karşıya olması, çarpık yapılaşmanın artması, resmi kurumların uyguladığı projeler ile doğrudan ilintilidir. Bu hususların resmi kurumlarının gündemine gelmesi için platform biçiminde örgütlenme tasarımlarının geliştirilmesi yerinde olacaktır.
- d) Yerel halka kırsal turizm konusunda bilinçlendirme eğitimin verilmesi: Yerel halk tarafından turizmin sahiplenilmemesi kırsal turizm açısından bir zayıflık olarak değerlendirilmektedir. İlçede Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumların yanısıra Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinin üç adet yüksekokulu bulunmaktadır. Milli eğitim kurumları ile üniversite arasında kurulacak işbirliği ile toplumun farkındalığını arttırmaya yönelik eğitim programlarının tasarlanması ve uygulanması önemli adımlar arasında sayılabilir. Ayrıca, kırsal turizm konusunun okul ve üniversitelerin müfredatlarına entegre edilmesi, öğrencilere bilgilendirme ve bilinçlendirmeye yönelik geziler düzenlemesi bilinçlendirmeye katkı sağlayacak tamamlayıcı başka bir yöntem olarak değerlendirilebilir.
- e) Apartların yaz aylarında turizm pansiyonuna dönüştürülmesi: Gölhisar ilçesinde üç adet yüksekokul bulunması nedeniyle önemli bir apart potansiyeli bulunmaktadır. Yaz döneminde öğrencilerin memleketlerine gitmesi nedeniyle boş kalan apartların, kırsal turizme kazandırılması, boş apartların işlevsel hale gelmesini sağlarken, konaklama eksikliğine de bir nebze olsun katkı sunacağını söylemek mümkündür.
- f) Tur operatörleri ile işbirliği yapılması: Gölhisar ilçesi coğrafi olarak Türkiye'nin önemli turizm destinasyonları olan Denizli, Fethiye ve Antalya'nın kesişme noktasında yer almaktadır. Bu destinasyonlara turist getiren tur operatörleri ile işbirliği yapılarak, gelen turist sayısını artırma yoluna gidilmesi önemli bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Ancak, bunun için öncelikle yukarıda sunulan konaklama ve yerel halkın bilinçlendirme faaliyetlerinde ilerleme sağlanması doğru olacaktır.
- g) Kibyra Antik Kenti çevresine, ziyaretçilerin yöresel ürünleri ve el sanatlarını satın alabilecekleri, estetik ve tarihi dokuya uygun tasarlanmış satış birimlerinin oluşturulması Gölhisar ilçesinin kırsal turizm açısından tanıtılmasına yararlı olabilir.
- h) Gölhisar ilçesinin kültürünün ortaya çıkarılmasına ve yerel halkın kırsal turizm konusunda algıya yönelik çalışmaların yapılması: Bu çalışmada belge incelemesi, saha incelemesi ve kamu görevlileri ile görüşme yöntemiyle veriler derlenmiştir. Gelecek çalışmalarda, yerel halk ve mahalle muhtarlarıyla gerçekleştirilecek görüşmelerin de araştırmaya dâhil edilmesi, Gölhisar ilçesi kırsal turizmi hakkında daha derinlemesine ve farklı bir bakış açısı sunulmasını sağlayabilir.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Rural tourism is an alternative form of tourism that increases the income of rural residents and provides products for those who wish to spend time in nature. In the 1980s, mass tourism—characterized by the "sea-sun-sand" trio—began shifting towards alternative tourism types. Issues caused by mass tourism, such as environmental pollution, overpopulation, noise, and erosion of socio-cultural values, along with rising income levels and educational attainment, have accelerated the search for alternative tourism options. Rural tourism has emerged as one such alternative tourism type and has found its place in the literature.

Gölhisar district, located within Burdur province, is part of the Lakes Region. This region is identified in the 2023 Turkish Tourism Strategy Action Plan as an ecotourism development area, a sub-category of rural tourism. Gölhisar district is strategically located between the tourism hubs of Denizli and Antalya, along a major highway route. Furthermore, its natural and cultural assets, such as Kibyra Ancient City, the living Yörük culture, handicrafts, gastronomy, lakes, highlands, and mountains, provide significant potential for rural tourism. Despite these assets, Gölhisar has not yet fully utilized its potential. This study conducts a SWOT analysis to identify the strengths, weaknesses, opportunities, and threats associated with the district's rural tourism.

Method

A qualitative research design was employed in the study, with data collected through field observations, document analysis, and interviews. The study group consisted of 28 public officials, including personnel from the district

governor's office and municipal units, academics, and representatives from the regional development agency, all of whom possess knowledge and authority on Gölhisar's rural tourism. The data obtained during the research process were analyzed using content analysis techniques.

Data gathered through field observations and document analysis were examined to identify the natural and cultural values of Gölhisar's rural tourism potential, resulting in the creation of a values table. The interview questions, developed based on the literature, were reviewed and refined by two academics. Participant verification was sought during the interviews, and academic feedback was incorporated during theme development to ensure validity. Additionally, ethical approval for the study was obtained from Burdur Mehmet Akif Ersoy University on 08.07.2024.

Findings

In the first part of the findings, themes related to cultural and natural values were identified based on data from field observations and documents and presented in tables. These themes were categorized as "Historical and Cultural Values," "Natural Values and Activities," and "Traditional Handicrafts and Gastronomy Values."

Historically, Gölhisar, which dates back to pre-Christian times, features significant Roman-era ruins, with Kibyra Ancient City standing out as a major cultural asset. Additionally, the continuation of Yörük culture, local cuisine, handicrafts, and traditional musical instruments was noted.

From a natural values perspective, assets such as Gölhisar Lake, Kocayayla Lake, Yaprıcık Dam Lake, Böğürdelik, Kocayayla, Kozpınar highlands, and Koçaş Mountain stand out. Furthermore, the nearby Karanlıkdere Canyon, a recently popular natural attraction rich in flora, fauna, and scenic beauty, is located adjacent to the district boundaries.

Despite its abundance of natural and cultural assets, the district's SWOT analysis revealed several areas for improvement. While Gölhisar boasts rich resources, its development is hindered by infrastructure deficiencies, lack of interest, and a culture of parochialism.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Gölhisar is the second-largest district of Burdur province. Strategically located on the highway connecting Antalya and Denizli—two major tourism hubs—it is approximately 100 kilometers from each. It also lies along the same axis as Salda Lake, a major attraction recently likened to Mars due to its soil composition. Additionally, it is around 100 kilometers from Fethiye/Muğla, an important center for seaside tourism, cave tourism, and paragliding activities.

In addition to its strategic location near tourism hubs, Gölhisar is rich in unique cultural and natural values. Kibyra Ancient City is listed on the UNESCO World Heritage Tentative List; Gölhisar Lake is a protected wetland area, and products such as Gölhisar Yaprak Kavurması and İbecik Fabric hold geographical indication certification. The district's highlands, Yörük culture, and preserved rural life add to its cultural and natural appeal.

Despite its significant assets, Gölhisar has not received sufficient attention in terms of rural tourism development. Key areas for improvement include addressing infrastructure deficiencies related to tourist needs such as accommodation, transportation, dining, and entertainment; increasing promotional efforts; and encouraging local community engagement with tourism initiatives.

The recommendations developed as a result of the research are as follows: To promote the Kibyra ancient city, websites and social media campaigns can be implemented, and virtual tours can be organized. Special tours can be designed for schools and universities, while hiking trails and camping areas can be established in natural sites. Local residents should be encouraged to serve as guides, and festivals and e-commerce platforms can be used to promote and sell local products. The ancient city can be integrated into a route connected with other cultural sites to enhance its tourist appeal, while eco-friendly accommodation facilities and professional guidance services should be provided. As tourism infrastructure is developed, environmental awareness training should be provided to raise the awareness of local residents, and priority should be given to sustainable tourism projects.

KAYNAKÇA

- Akbaş F., & Koday, S. (2020). Kırsal alanların sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilmesinin Manisa ili özelinde analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1921-1940.
- Akbulak, C. (2016). Ardahan ilinde kırsal turizm potansiyelinin sayısallaştırılmış SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Humanitas*, 4(7), 1-30. <https://doi.org/10.20304/husbd.86882>.
- Akca, H., Sayılı, M., & Bal, T. (2012). Rurality, sustainable development, and rural tourism. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 113-124. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2019.02.006>.

- Akca, H. (2006). Assessment of rural tourism in Turkey using SWOT Analysis. *Journal of Applied Sciences*, 6(13), 2837–2839. <https://doi.org/10.3923/jas.2006.2837.2839>.
- Akova, İ. (2000). Alternatif turizm olanaklarımız. *Coğrafya Dergisi*, 8, 71-84
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: kuramsal bir inceleme. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Aref, F., & Gill, S. S. (2009). Rural tourism development through rural cooperatives. *Nature and Science*, 7(10), 68-73.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51(1), 395-407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>.
- BAKA-Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (2021). *Burdur halk kültürü araştırmaları*. Gece Kitaplığı.
- BAKA-Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (2021b). *Isparta Burdur Mekânsal Strateji Planı 2021-2023*. BAKA Yayınları
- Bektaş, C. (2013). Gölhisar demek tarih demek. *Göller Bölgesi Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 6(6), 23-36.
- Benzaghta, M. A., Elwalda, A., Mousa, M. M., Erkan, I., & Rahman, M. (2021). SWOT analysis applications: An integrative literature review. *Journal of Global Business Insights*, 6(1), 55-73. <https://doi.org/10.5038/2640-6489.6.1.1148>
- Bilen, M. (2021). *Gölhisar mevcut durum analizi sorunlar ve çözüm önerileri*. BAKA Yayınları
- Bozcu, M. M. (2013). *Burdur ilinde Türk mimarisi: Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı eserler*. Burdur Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.
- Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024). *Tarih yapılar ve gezilecek yerler*. <https://burdur.ktb.gov.tr/TR-70146/tarihi-yapilar-ve-gezilecek-yerler.html>, 10.12.2024.
- Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024a). *Turizm aktiviteleri*. <https://burdur.ktb.gov.tr/TR-154591/turizm-aktiviteleri.html>, 10.12.2024.
- Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (2024). *Burdur İli 2023 Yılı Çevre Durum Raporu*. Burdur Valiliği Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü.
- Büke, H. (2020). Hamid sancağına ait 1501 tarihli mufassal tahrir defterine göre Gölhisar kazası yerleşme adları toponomisi. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7(18), 233-248. <https://doi.org/10.17822/omad.2020.156>
- Coleman, P. (2022). Validity and reliability within qualitative research for the caring sciences. *International Journal of Caring Sciences*, 14, 2041-2045.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Çeken, H., Dalgın, T., & Çakır, N. (2012). Bir alternatif turizm türü olarak kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler ve kırsal turizmin etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16
- Çımat, A., & Bahar, O. (2003). Turizm sektörünün Türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (6), 1-18.
- Çuhadar, M., & Ünal, İ. (2017). Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizm algıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Dal, N. (2019). Çevresel özellikleri açısından Gölhisar Gölü ve ekolojik sorunları. B. Gonençgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbaşı (Edt.), *1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book* (ss. 864-878). Istanbul University Press.
- Demirbaş, Y. (1995). *Finike turizm potansiyelinin Türk turizmindeki yeri* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Demircioğlu, G. (1993). Kırsal turizm nedir? *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(5), 8-10.
- Doğaner, S. (2019). Flora turizmi: Orman, çiçek ve insan. Ü.S. Erbilen ve G. Şahin (Edt.), *Beşeri ve iktisadi coğrafya araştırmaları* (ss.73-104). Eski Babil Yayınları.
- Dökü, F. E., & Baytak, İ. (2017). Kabalis bölgesi demirçay yerleşim tipleri ve gözetleme/haberleşme kaleleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(2), s. 223-242.

- Duru, A. A. (2022). Türkiye’de kamu politikası sürecindeki aktörler ve gündem belirleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 158-187. <https://doi.org/10.18074/ckuiibfd.1179153>.
- Dye, T. R. (2013). *Understanding public policy*. Pearson Education.
- Erkan, Y. (2021). Tarihsel Kültürel Değerleri ve İnsanlarıyla Gölhisar-Kıbyra. Ekin Yayınevi.
- Ekinci H. A., Özüdoğru Ş., Dökü F. E., & Tiryaki G. (2007). *Kıbyra kazı çalışmaları 2006*. Anmed 5, 22- 28.
- Ekiztepe, B. (2012). Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkileri: Teorik bir çalışma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 85–88.
- Erken, K., Atanur, G., & Tanrıöver, A. A. (2019). Bursa florasının doğa turizmi potansiyeli. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 20(1), 92-101.
- Gerami, F., & Hosseini, S. Z. (2021). Planning for sustainable tourism development using SWOT analysis – Case study: Pasargad region – Fars, Iran. *Athens Journal of Tourism*, 8(1), 43-54. <https://doi.org/10.30958/ajt.8-1-3>
- Gölhisar Belediyesi, <https://golhisar.bel.tr/cografi-bilgiler.html>, 10.12.2024.
- Gölhisar Kaymakamlığı (2004). *Cbyra Gölhisar*. Gölhisar Kaymakamlığı Yayınları.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30(4), 233-252
- Gülle, İ., Yılmaz, T., & Berberoğlu, E. (2019).Burdur'un Doğası. Tarım ve Orman Bakanlığı VI. Bölge Müdürlüğü
- Gültekin, S. (2012). Kamu yöneticileri ve kamu politikası: Kamu yönetimi paradigmaları çerçevesinde teorik bir analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(3-4), 85-100.
- Güven, O. (2017). Türkiye kırsal kalkınma politikalarının analizi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 63, 209-227.
- Karadeniz, E., & Güdük, T. (2020). Mersin ili spor turizmi potansiyelinin SWOT analiziyle değerlendirilmesi. *Journal of Tourism Theory and Research*, 6(2), 115-129. <https://doi.org/10.24288/jtr.696503>
- Kaya, M.C., (2011). *Kıbyra kenti mimari bezemeleri* [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Kılınç, O., Kılınç, U., & Ongun, U. (2017). Burdur ili’nin gastronomik çekicilikleri: Burdur mutfağı’ndan örnekler. *6. Ulusal, 2. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss.87-106). Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu.
- Kılınç, U., Kılınç, O., & Yeşiltaş M. (2017a). Turistik ürün olarak yöresel içecekler: Bucak salebi ve çörekotu kahvesi örneği. *6. Ulusal, 2. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss.61-77). Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu.
- Kızılaslan, N., & Ünal, T. (2014). Tokat ilinin ekoturizm/kırsal turizm potansiyeli ve SWOT analizi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 9, 45-61.
- Krause, G. A. (1996). The institutional dynamics of policy administration: Bureaucratic influence over securities regulation. *American Journal of Political Science*, 40(4), 1083-1121.
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2013). Kırsal kalkınmada kırsal turizmin önemi. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 13(2) , 192-201
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 3085.
- Leigh, D. (2009). Swot analysis. *Handbook of improving performance in the workplace*, 1(3), 115-140.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jos-sey-Bass.
- Metin, H. (2014). Boubon’dan bir grup kalıp yapımı kâse. *Colloquium Anatolicum Dergisi*, 0(13), 243-260.
- Ongun, U., Gövdere, B., & Çiçek, U.(2016). Yeşilova’nın kırsal turizm potansiyelinin SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(16), 75-88. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.265473>.

- Ongun, U., Gövdere, B., & Kaygısız D., A. (2015). Burdur ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi: Sorunları ve çözüm önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 99-116.
- Öztürk, Y., & Tavuç, İ. (2022). Burdur ili önemli sulak alanlarındaki kuş türleri ve tehlike kategorileri. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 18(2), 472-489.
- Özüdoğru, Ş. (2014). Kıbyra'dan hellenistik dönem'e ait yeniveriler üzerine değerlendirmeler. *Cedrus*, 2, 171-188.
- Özüdoğru, Ş. (2018). Geç Antikçağ'da Kıbyra. *Cedrus*, 6, 13-64.
- Perales, R. M. Y. (2002). Rural tourism in Spain. *Annals of Tourism Research*, 29(4), 1101-1110.
- Rahmani, S., M., Hajari, B., Karimian, T., & Hajiloo, M. (2013). Rural tourism development strategies using SWOT analysis: Case study. *Life Science Journal*, 10(4), 395-403.
- Roberts, L., & Hall, D., (2001). *Rural tourism and recreation. Principles to practice*. Cabi Publishing
- Safran, M., & Özdemir Çiçeklitaş, G. (2023). Cumhuriyetin ilk kadın arkeoloğu Jale İnân. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(100. Yılında Cumhuriyet Özel Sayısı), 317-331. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1343669>.
- Sarı, C., & Tepeli, Y. (2012). Türk kültür coğrafyasında yerleşme adları: Teke yöresi örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, 35(35), 161-179.
- Shang, Y., Sun, Y., & Xu, A. (2020). Rural ecotourism planning and design based on SWOT analysis. *International Journal of Low-Carbon Technologies*, 15(3), 368-372. <https://doi.org/10.1093/ijlct/ctaa003>
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.
- Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1), 1-12.
- Soykan, F. (2000). Avrupa'da kırsal turizme bakış açısı ve kazanılan deneyim. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 21-23
- Şenkul, Ç. (2018). Properties of institution of ancient cities in Lycia (Teke peninsula) region. *Atlas Journal*, 4(12), 928-937.
- T.C. Burdur Valiliği (2021). *Her yönüyle Burdur 2021*. Uyum Ajans.
- T.C. Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2011). *Burdur il tanıtım rehberi*. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- The Organisation for Economic Cooperation and Development-OECD (1994). *Tourism strategies and rural development*. OECD.
- Tozkoparan, U., Elibol, A., & Gürlek, M. (2021). Her yönü ile Burdur 2021 il yılı. M.Kılınc (Edt.), *Burdur'da turizm* (ss.441-479). Burdur Valiliği.
- Tozkoparan, U. (2024). *Burdur ilinde kültürel turizmin mekânsal örüntüsü*. Aktif Yayınevi.
- Triarchi, E., & Karamanis, K. (2017). The evolution of alternative forms of Tourism: A theoretical background. *Business & Entrepreneurship Journal*, 6(1), 39-59.
- TÜİK. (2024). <http://www.tuik.gov.tr>, 05.12.2024
- Tüner, N. (2002). *Lykia yerleşim coğrafyası 'nda yeni lokalizasyonlar* [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Türkiye, Danimarka'dan Roma İmparatoru Severus heykelinin başını istiyor, <https://tr.euronews.com/2023/07/04/turkiye-danimarkadan-roma-imparatoru-severus-heykelinin-basini-istiyor>, 05.11.2024.
- World Tourism Organization-WTO (2004). *Rural Tourism in Europe: Experiences, Development and Perspectives*. <https://www.institutobrasilerural.org.br/download/20120219145557.pdf>, 10.10.2024
- World Tourism Organization-WTO (2023). *Tourism and Rural Development: A Policy Perspective*, UNWTO
- World Travel Tourism Council-WTTC (2022). *WTTC Cities Economic Impact 2022*. <https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2023/WTTC-Cities-Economic-Impact-Final.pdf>, 24.11.2024.

- Yardımcı, B. (2023). Türkiye’de kırsal alan tanımının serüveni. *Bölgesel Kalkınma Dergisi*, 1(2), 193-213.
- Yenigül, S. (2017). Kırsal kalkınma politikalarında yeni yaklaşımlar ve bu yaklaşımların Türkiye’nin kırsal kalkınma politikalarına etkisi. *Planlama*, 27(1), 16-25.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H., & Öztürk, İ. (2009). Karadeniz bölgesindeki turizm olanaklarının SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 250-269.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevleri.
- Yılmaz, O. (2009). *Göhlisar ilçesi'nin coğrafyası*. Beyaz Kalem Yayıncılık.
- Yozukmaz, N., Ekiztepe, B. A., & Çeken, H. (2019). The importance of rural tourism: rural tourism practices in the world and in Turkey. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(2), 37–44.
- Zhang, X. (2012). Research on the development strategies of rural tourism in Suzhou based on SWOT analysis. *Energy Procedia*, 16, 1295-1299.